

LIBRIS

We know

books

Coperta de: I. OPRÎȘAN

Coperta I: Arina Oroviceanu, *Curcubeul dragostei* (detaliu).
Pictură în ulei pe carton.

Coperta IV: Pernă oltenească (detaliu). Muzeul satului,
Curtișoara, Gorj).

Editura VESTALA
ISBN 973-9418-40-6
ISBN 973-120-005-3
978-973-120-005-7

© Toate drepturile sunt rezervate Editurii VESTALA.

Lucrarea a apărut cu sprijinul Ministerului Culturii și
Cultelor prin Administrația Fondului Cultural Național.

I. OPRÎȘAN

**BASME
FANTASTICE
ROMÂNEȘTI**

v

FATA DIN ICOANĂ

Editura VESTALA

București, 2006

Cuprins

Un ochi care râde și altul plânge	5
Fata din icoană	7
Lemnișoara	14
Lemnișoara (Reînregistrare)	33
Cojocel dă Lemn	55
Cu Buflia	57
Lăptița	89
Crăișor de diamant	93
Cu Chelbeș Împărat	125
Sanda Rusanda	137
Omu de Aur	154
Doamna Stiglișoara	167
Dimancea - Bucățică dă Carne	175
Fata lui Pispasăre	182
Cine-a mergi cu mini la munt' crunț'...	199
Andrei Arcașu	203
Domnu din Flori	210
Rozina - Doamna Florilor	224
Roza Rozalina Frumoasa Frumușățelor	239
Fata Înflorită din Flori Născută	250
Ileana-mpărăteasa	256
Cu Sângurean	259
Sângurean (Variantă)	270

Caii care pășteau meiul omului	278
Împăratul cu 12 berbeci	287
Un împărat cu trei fete	302
Cu împăratu Verdi	321
Chiarchir Viteazul	332
Anghel - Duhu Mării	347
Catolca dăruită de Vânt	355
Când mă-ntorc să găsesc ce n-am lăsat!	360

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
OPRIȘAN, IONEL

Basme fantastice românești / I. Oprișan; - București:
Vestala, 2002.

vol.

ISBN (10) 973-9418-40-6

Vol. 5: Fata din icoană. - 2006. - ISBN (10)
973-120-005-3; ISBN (13) 978-973-120-005-7

398.2(498)

821.135.1-91-34

Un ochi râde și altul plânge

Continuăm, cu volumele de față (V-VII), seria *Basmelor fantastice românești*, adunate din întreg spațiul etnic național, inclusiv din afara granițelor actuale ale țării.

Din păcate, optimismul pe care ni-l manifestam în prefața primului volum (2002), privitor la supraviețuirea speciei, trebuie să-l atenuăm cel puțin parțial.

Schimbările întrucâtva bruște de mentalitate, din ultimii ani (1990-2006), agresivitatea, pe de altă parte, a mijloacelor mass-media și în primul rând a Televiziunii care a anihilat cele mai multe prilejuri de reuniune a fragmentelor de comunități, în care basmul se transmitea de la o generație la alta, în sfârșit regretabila pierdere a celor mai mulți naratori din generațiile când specia în discuție constituia principala formă de evadare din realitate pe aripile fanteziei, au determinat, dacă nu stingerea aproape totală a basmului propriu-zis, în orice caz restrângerea lui (chiar în zonele de excelență a povestirii) la forme insulare, pasive, greu actualizabile.

Cercetătorul e nevoit astăzi să parcurgă spații imense pentru a-i descoperi pe ultimii supraviețuitori, despre care uneori nici membrii familiei lor nu știu că posedă repertorii bogate de basme, întrucât nu i-au mai auzit producându-se de cel puțin două decenii.

Cu o vitalitate incredibilă, folclorul s-a regenerat și a ajuns până la noi în forme vii în pofida tuturor afirmațiilor de mai bine de o sută de ani privitoare la iminenta lui stingere.

Chiar dacă aspectele spectacular-rituale legate în special de marile momente din existența omului: nașterea, nunta, înmormântarea sau de sărbătorile cele mai importante de peste an, vor continua să cheme din memoria colectivă și să păstreze vii (poate cu funcționalități și sensuri schimbate), datine și tradiții, basmul, ca și poezia epică (balada), dispar irevocabil sub ochii noștri.

Experiența celor cca 4 decenii de culegeri efective cu mijloace moderne a prozei populare, pe care, de la an la an am găsit-o tot mai subțiată, ne îndreptățește să afirmăm că demersurile noastre reprezintă poate ultima mare aventură de salvare, prin înregistrări sistematice, a tezaurului spiritual național pe care îl reprezintă basmul fantastic românesc.

Ca împăratul din poveste, care râdea cu un ochi și cu altul plângea, ne bucurăm și noi – ca și M. Sadoveanu, care a invocat în mai multe rânduri metafora respectivă – că locuitorii acestui pământ au ajuns sau mai degrabă vor ajunge la marea cultură, dar ne întristăm că bagajul lor spiritual de frumuseți păstrate din timpuri imemorabile s-a împuținat și cu el se va diminua și acea notă distinctivă care le asigura unicitatea sub soare.

Cei ce se vor interesa cândva de profilul spiritual al strămoșilor, vor găsi, neîndoielnic, în seria de față măcar unele culori care să le învie din negura vremurilor chipurile șterse ale locuitorilor acestui pământ și vor intra poate mai ușor în comuniune sufletească cu ei.

Scopul nostru acesta a fost și eate: să salvăm, să teaurizăm și să punem, prin mijlocirea tiparului, la îndemâna tuturor celor interesați, înregistrări autentice de basme cât mai puțin cunoscute, mai arhaice sau mai rare.

I. OPRIȘAN

Fata din icoană

Era un popă. Avé o preuteasă frumoasă, cu sté în frunte. Și preuteasa s-o- mbolnah'it și la moarti i-o spus:

— Părinti, nu ti căsătorești până când nu găsaști una ca mini, cu sté-n frunti.

Popa – o murit preuteasa, o-ngropat-o, o-ngropat-o, o umblat, o umblat în lat și-n lung, n-o găsat.

Făcusî ok'inci di h'er ș-o umblat: N-o găsat preuteasă cu sté-n frunti.

O vinit acasă. H'iică-sa de-acu – avé o fati ca mă-sa, cu sté-n frunti – h'iică-sa de-acu sî făcusî mari, cât o umblat el în lat și-n lung.

Când o vinit acasă, ci s-o gândit? „Mă, o ieu pi h'iică-mea“.
S-o dus, o luat un sul di pânzi, cum era-nainti și l-o adus sî-l țasî fata.

— Ioti-am adus un sul sî-l țas'.

— Cum sî-l țas'?

O zâs cî:

— Țas' un cot, laș' o palmî, iar mai țas' un cot, iar mai laș' o palmî.

— Tatî, cum vini asta?

— Nu! Așa faci cum îț' zâc eu!

Fata așa o făcut. O țasât toată iarna. Primăvara sî duci cu pânza la ghilit, cum era pi timpuri. Sî duci la ghilit.

— Măi tatî, cum sî mă duc eu cu pânza asta, ci mă râd fimeili?!

— Lasî, tatî, nu-i nevoi, dac-a râdi ci ari?

S-o dus și é cu fimeili. Așa sî ghile-nainti pânzi. Sî ducé la un izvor curat, pi iarbî verdi... Sî ghilé pânza, o-ntindé pi iarbî. Cî asta am făcut-o și eu când eram mic, mă ducem cu mama.

S-o dus acolo, o ghilit... Și muierili când o văzut – Hă-hă-hă. Hă-hă-hă.

Sî râde di pânza ei, cum era o palmî țasutî, una nițasutî...

Când ajungi-acasă, sara:

— Ei! Ce-ai făcut, fa? S-o răs fimeili?

— S-o răs, tatî, da.

— Ti duci și mâni!

S-o dus ș-a doua zi.

A doua zi când s-o dus, când o vinit sara, iar o-ntrebat-o.

— Ei, fa, s-o mai răs fimeili?

— Nu, tatî. Celé cari s-o răs ieri, nu s-o mai răs az'. S-o răs celanti.

— Ei, 'ci, așa ar' sî rîdi și când te-oi lua eu pi tini.

Fata când o auzât, ci sî faci? S-o dus la o babî bătrână:

— Ioti, bunicuți, ce-o zâs tata, cî așa ar sî rîdi fimeili, cum s-o răs la pânzî și când m-a lua el pi mini.

— Cum sî poati?! N-ar sî ti iei!

Baba îi spuni, 'ci:

— Ti duci și-i spui sî cumperi-o icoanî mari, s-o aibî-n casî, ca sî vâ rugaț' la ea, când v-aț' lua amândoi.

Fata așa o făcut. S-o dus la ta-so, la popî:

— Tatî, 'ci, sî cumperi o icoanî maaari, cât ușa asta, când ne-om lua amândoi, sî mă rog la ea sî ni ierti Dumnezău păcatili.

— Da, tatî.

Popa s-o dus, o cumpărat o icoanî mari, o adus-o-n schiuari, o aduci-acasî, o bagî-n casî...

Pi urmî baba ci-o învați? Sî-i spui sî ti lesî trii zâli-ntr-o camerî sî faci bai, ti scalzi acolo, sî faci bai.

Fata așa o făcut.

— Sî mă laș' în camera asta! - O pus acolo apî, tot - sî mă spâl trii zâli. Mă laș' aicea sî mă spâl, sî-n' i ierti Dumnezău păcatili.

Așa o făcut. I-o pus acolo ligheanu, în camera ceea, apî, tot, sî stea deoparti-acolo.

Fata - tot baba o-nvățat-o, o adus niști râți, le-o băgat acolo... Și rătăli sî bălăceu, sî scâldau. Și ta-so, 'ce ci-i fata.

Da' fata s-o dus în casî și s-o rugat la Dumnezău ș-o zâs cî:
— Dischei-ti, icoanî, sî intru-n tini! Dischei-ti, icoanî, sî intru-n tini!

Și s-o discheiet icoana ș-o-nghițit fata.

Popa o văzut cî nu mai e fata, s-o dus acolo. Când colo - o găsât rațe scâldându-se în apî.

Popa s-o priceput cî icoana-i cu h'ina, a-nghițit fata.

Da' baba era vecinî.

— Ia uiti ce-am pățit! Icoana care-am luat-o n'i-a-nghițat fata. Nu mai este fata!

— Cum sî poati?

— Ieu toporu și tai icoana!

— Vai di mini, părinti, cum sî tăiet' icoana, c-aț' dat o grămadî di bani pi é. Mai digrabî ie-o-n sk'inari ș-o vindi părinti! Cum s-o tai?! Aț' dat o grămadî di bani, s-o tai acu?! Ie-o-n sk'inari și du-ti ș-o vindi. Da' cum! Ai dat o grămadî di bani!

Popa așa o făcut. O luat icoana-n sk'inari ș-o plecat.

— Hai la icoani! Hai la icoani!

O intrat într-o curti boiereascî, la o...

— Cât vrei pi ea?

— Păi atâta.

— Hai, dă-o-ncoaci!

O luat icoana boieru ceala ș-o dus-o-n casî ș-o plecat.

Acu, boieru ceala sî ducé la vânătoari. Sî ducé la vânătoari...

Slugilî făcē mâncari și ducé-n casa lui, boierului, mâncarea acolo.

Fata din icoană ieșă și mânca mâncarea. Când viné di la vânătoari:

— Mă, da' voi n-aț' făcut mâncari?

— Da, cucoani, cum?! Am făcut. Vez' cî-i pi masî.

— Nu-i n'ica, fa!

— Cum sî nu h'ii?

Acu eli ci fac? Az' așa, mâni așa:

— Ia sâ facim mâncari și s-o punim, și ni punim la cheia ușii, pândim, sî videm ci sî-ntâmplî cu mâncarea.

Cum stăteu colo, la cheia ușii, sî uitau, ies-o fatî frumoasî, cu sté-n frunti, s-o pus la masî, o mâncat tot. Pi urmî s-o încuiet icoana.

Când o intrat, eli faci din nou altî mâncari ș-o puni pintru împărat.

Dac-o pus mâncare acolo, când o vinit, o găsât mâncarea.

— Împărați, știți ce? În icoana ceie care-aț' luat-o, este-o fatî frumoasî, 'ci, la soari ti poț' uita, da' la é ba.

— Cum sî poati?

— Da.

— Ia sâ faciț' și mâni la fel cum aț' făcut az', câ stau acasî.

A doua zi fac iar mâncari, puni pi masî, și el stătē împăratu la uși.

Când s-o discheiet icoana, s-o așăzat fata la masî, s-o apucat di mâncat, trunc! și el ușa. Icoana s-o-nchis și fata o rămas pi scaun.

Ș-atuncea o luat-o di nevastî împăratu ceala, boier ce-o fost. O luat-o di nevastî.

Zvon cî la cutari împărat s-o găsât o fatî-ntr-o icoanî, așa ș-așa...

Popa o auzât. O auzât popa și s-o dus acolo. S-o dus la poart' -o bătut.

— N-aveț' nevoi de-o slugî, di-un argat?

Da' fata l-o cunoscut.

'Ci:

— Nu, n-avem.

Da' el:

— Lasî-I, fă, cî măcar dă și el o canî di apă la un porc și la un câni. Lasî [sî] trăiascî!

E o născut doi copk'ii, fata popii și cu-mpăratu. O născut doi copk'ii. Popa ducé toati trebur'li. Da ii avé săbii. Avé și el săbii, avé și ea.

Copk'ii îi țâné în leagân, îi culca.

Și popa, noaptea, s-o sculat și-o luat sabia ii și-o tăiet gâtu la copk'ii. O tăiet gâtu la copk'ii.

Dac-o luat sabia ii și-o tăiet gâtu la copii, a dou zî, când s-o sculat:

— Hai, scoalî copii!

— Vai! Vai! Vai! Uiti copii tăiet'. Nu știu ce...

Acu:

— Cine-o făcut treaba? Cine-o făcut?

Da' popa:

— Băiet', ia videt' a cui sabii-i murdarî di sânge, aceala o făcut treaba!

Când cautî - sabia ii murdarî di sânge.

Atuncea, împăratu ce-o zăs? O luat doi ghițai ni-nvâțat', i-o pus la giug c-o teleguți di căruți și-o pus copk'ii cu gâtur'le tăietî-n căruți și i-o dat giuncanii și-i iei di cap și și pleci unde-a-ndrepta-o Dumnezău.

E o luat giuncanii ceie, copk'ii morț' în căruți, cu gâtur'li tăietî și-o plecat.

O plecat în păduri. S-o dus...

— *Hăis Cotea! Cea Motea.*

Păr' la curtea cea de domn!

S-o dus, s-o dus... Cum mergé colo, cum era căruțali, teleguțali ăstea cu roatili di fer, trecé pi câte-o șoparlî sau câte-o ista... Când o călca,-i tăie capu, sâre capu... Da' alta și ducé și lua un h'ir di iarbî și pune capu la loc și-înh'ie șopârli.

Tot puterea lu Dumnezău era...

É când o vâzât ci fac șopârlili cele, s-o dus și é și-o luat o iarbî di ceie, o buruianî di cari lua șopârlili și-o pus colo capu la copk'il și-o uns cu buruiana ceie, și-o-nh'iet copk'ii. Și la unu, și la altu - o-nh'iet copk'ii.

Și s-o dus pin păduri și s-o dus... O agiuns la o casî, acolo-n păduri. Era șurî cu pai, era... Înuntru era sobî, era di toati... O tras acolo - nu era țâpenii di om.

O dat drumu la g'iuncanî la șurî, mâncau pai, é o intrat cu băiețai înuntru...

O trecut vremea, cât o h'i trecut.

Boieru viné la vânătoari pin păduri. Și colo, cum era el la vânătoari, vedi fum ieșând di la o cas-acolo, tocma-n păduri...

— Bă, ia duceți-vă, văd colo iesî fum. Luaț' păsăr'li iestea și li frigiț' acolo, la casa ceie!

A mers unu, doi, cât' or h'i mers... S-o dus cu păsăr'li celea, le-o fript. Da' uitându-sî la é, aproape-o ars păsăr'li.

Când vini cu păsăr'li-napoi:

— Bă, da tu ce-i făcut?! Ai ars păsăr'li!

— Ei, cucoani, -mpărați, acolo la casa ceie este-o fimeî, drept cucoana dumneavoastră.

— Cum sî poati, mă?! Ia mai du-ti-o datî și ti uitî mai ghini!

Mergi, iar sî mai duci... A doua oară le-o ars mai tari.

Când vini:

— Băi, ce-i făcut?! Le-i ars.

— Cucoani-mpărați, 'ci, aceea-i fimeia dumneavoastră.

— Cum sî poati, mă?! Ia sî mă duc eu!

Să duci el.

Când sî duci el, o vâzât, o intrat înuntru, 'ci, l-o sârvit, cu ci l-o sârvit acolo... Și faci mâncari é. El:

— Sî mă hodinesc oleacî.

S-o pus în pat, s-o hodinit...

Cu ci l-o sârvit - c-o linguriți, cum era-nainti, cu dulceași.

Un băiet di ceala, l-o-nvâțat mă-sa. 'Ci:

— Ié o linguriți și-o bagî-n cizmî, c-aista-i tat-to! I-o bagi în cizmî.

Și cum dorn'e, s-o dus colo, i-a băgat lingurița[-n cizmî].

Când s-o sculat, lingur'li cele a-nceput a vorghi. 'Cicî:

— Nu-i una dintri noi! Nu-i una dintri noi!

— Cum sî poati?

— Nu-i una dintri noi!

— Cum sî poati sî nu h'ii?! Acuma era.

— Eu, 'ci, n-am luat-o.

— Nu sî poati! Ia sî videm. Ia discați-ti.

Când colo - lingurița-n ciobotî.

— Hei! 'ci, cum n-ai știut dumneata cin' ț-o băgat lingurița-n ciobotî, așa n-am știut eu di capu copk'iilor când le-o tăiet!

Și pi urm-o luat-o înapoi acasî și-a terminat cu pădurea. N-o mai stat în păduri, în bordei.

*

— *S-a terminat povestea?*

— Da.

— *Și cu popa ce s-a-ntâmpat? Nu l-a pedepsit? Nu l-a prins? Nu a trimis după el?*

— Cu popa cum o fost? După ce-o plecat é cu giuncanii, o plecat și popa de-acolo. Popa o plecat după é s-o găsascî. Da' Dumnezău l-o rătăcit. N-o mai găsât-o.

LIBRIS

We know
books

Coperta de: I. OPRÎȘAN

Coperta I: Față de pernă cusută (detaliu). Muzeul
Satului, Curtișoara, jud. Gorj
Coperta IV: Farfurie de Horezu (colecție particulară)

Editura VESTALA
ISBN 973-9418-40-6
ISBN 973-120-006-1
(978-973-120-006-4)

© Toate drepturile sunt rezervate Editurii VESTALA.

Lucrarea a apărut cu sprijinul Ministerului Culturii și
Cultelor, prin Administrația Fondului Cultural Național.

I. OPRÎȘAN

**BASME
FANTASTICE
ROMÂNEȘTI**

**VI
BUSUIOC ȘI SIMINOC**

Editura VESTALA

București, 2006

Cuprins

Busuioc și Siminoc	5
Cu mărgeaua de la măsea	14
Neamțu cel Viteaz și peștișorul	31
Ionel și boul năzdrăvan	53
Cu Maxân	59
Darvin, finu lu Dumnezeu	64
Fata împăratului Roșu	77
Un băiat din tătărcuți	82
Mănăstirea Calastron, unde un pai razămă și unu spânzură	88
Balta stuhoasă	95
Vulturul cu capul surd	112
Miofița	122
Fata cu mama de-al doilea	138
Cu Ionel Blestematu	142
Cu împărăteasa căreia trebuia să-i scoată ochii	157
Păunașul Codrului	159
Cu capra roșie	164
Hodâr Baba	170
Lupu de fier	176
Cu fata de-mpărat	184
Picioare de Cal	190
Cu părul crescut în curte	202

Împăratu cu trei ficiori	206
Fecioru Împăratului	212
Cu nuculița	217
Lino, Lino, dandi Lino	228
Copilul cu cartea-n mână născut	235
Fecior de Sârb	261
Copiii în pustietate	270
Tuliman Viteazu	298
Fata Mărilor	313
Cu balauru	316
Petrinjăl	329
Cu baba și șarpele	336
Un tăciune ș-un cărbune...	344
Maimuța din paltin	350
Râpa Harapului	356
Statu-Palmă-Barbă-Cot-Călare- pe-un-Iepure-Șchiop	360

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
OPRIȘAN, IONEL

Basme fantastice românești / 1. Oprișan; - București:
Vestala, 2002.

vol.

ISBN (10) 973-9418-40-6

Vol. 6: Busuioc și Siminoc. - 2006. - ISBN (10)
973-120-006-1; ISBN (13) 978-973-120-006-1

398.2(498)

821.135.1-91-34

Busuioc și Siminoc

Era un om sărac. Îl chema Ion. Și el a visat în vis că i-a zâs un pește. Zice:

— Mă nenea Ioane, zăce, să vii mâne dimineață la baltă și, zăce, să prinz' pește.

Era zăua Blagoveșteniei. Să mânca pește atunci, în zăua aia.

Ăl om s-a dus la pește. Când să duce la pește, ce zăce peștele?

— Bă, zăce, te duci acasă să iei nouă cară din sat să mă pui, c-așa nu poț' să mă duci, zăce peștele.

— Păi oi veni și eu decât cu geacu. Păi cum să iau nouă cară, să rădă oamenii dă mine, să zăcă că eu sânt prost la cap?! Ce-i aia nouă cară să pui un pește?!

— Așa să te duci, să iei nouă cară, să mă pui, să mă duci acasă!

Vine omu-n sat și spune la lume:

— Mă, fraților... - a adunat nouă inși cu nouă cară. Zăce - să mergem la baltă să luăm un pește mare. Să luăm un pește mare și să mâncăm toată comuna din el.

Tot ce spune-acolo, c-a visat el îi spune, zice:

— Să faci un geac. Dumneata să nu mănânci din noi nici un pic. Da' toate oasele să le-aduni și să le bagi în geac și, zăce, să le-ngropi în colțu casei după ușă, cu toate oasele mele. I-a zis peștele.

Ăl om așa a făcut. S-a dus în sat, a luat nouă cară, l-a pus pă nouă cară și coada tot se mai târa pă pământ... Cât dă mare-o fi fost peștele ăla, că eu nu l-am văzut¹.

Și d-acilea, când l-aduce-acasă, îl gătește, mănâncă comuna dâ el... Omu ș-a făcut geac nou și ș-a adunat așa cum i-a spus peștele. L-a pus acolo ș-a mâncat și i-a îngropat oasele...

Și dimineața, când să scoală - doi flăcăi voinici la fel, cum era unu ș-altu, ca o picătură dă apă, călări pă doi cai. Și zăce:

— Bă nene Ioane, îți mulțumim, zăce: Da' fii atent că ț-am lăsat daru. Ai acolo două pungă de galbeni, cu bani.

1. Povestitoarea râde (*n. culeg.*).

Ș-a luat omu banii și a-nceput și el să-ș facă trebur'le lui cu banii.

Băieții au plecat amândoi.

Mergând ei pă drum, ajunge la un drum care să despărța: Unu a luat-o-n spre răsărit și unu-n spre apus.

Acuma, tot la drumu ăla, era o ceșmea. Și la ceșmeaua aia, ei s-au botezat amândoi și și-a pus nume, unu Siminoc și unu Busuioc. Amândoi și-au pus nume.

Acoló la răsucruclul ăla ș-a scos cuțitele... A avut cuțit și ăla și ăla, și batistă... Și-a spus așa. A schimbat batistele și zăce:

— Care-o vedé trei picături la colțu batistei dă sânge, ăla să știe că fratele e-n pericol și să [să] ducă după urma lui, să vadă ce e cu el - e mort sau e viu.

Acuma ei au luat-o - unu la răsărit și unu la scăpătat să-și cate și ei ursitele lor.

A plecat...

Ăsta, Busuioc, merge și dă d-o pădure. Acuma, mergând el pă drum, ce-i iasă în cale? Îi iasă un iepure-n cale.

„Mă, să-l împușc? Nu-l împușc. Mai bine-l iau după mine, că mult bine mi-o prinde“.

Nu l-a-mpușcat pă iepure să-l mănânce.

Merge - îi iasă o vulpe. Zăce:

— Aaa! zăce, ce blan-aș face eu dâן tine să pui pă paltonu meu că mi-e frig iama...

Da' vulpea:

— Eei! Mai bine-ai face de m-ai luat câinele tău că mult bine t-oi prinde.

O luă și pă aia s-o facă câine.

Și îi iese-n cale și-un lup. Tot așa, lupu se rugă că să nu-l vâneze, că să-l ia după el. L-a luat și p-ăla după el.

Merge el ce merge și ajunge într-o pădure¹ Nu într-o pădure... Ajunge la o babă, el, Busuioc ăsta... Ajunge la o babă.

La o bab-acolo, ce face? Zăce:

— Bună-zăua, măicuță.

— Bună-zăua, fecior!

— Dă-mi și mie o cană de apă, te rog, că, zăce, nu mai pot de sete, că mâncai și mi-e o sete!

— Aoleu, maică, zice, de unde să-ți dau apă, că noi avem o fântână c-un balaure, 'ce, până nu dai cap dă om, nu te lasă să bei apă.

Și i-a dat baba o cană de lapte, c-avea capre. Baba a muls caprele și trăia cu lapte. Făcea mâncare cu lapte, bea lapte... Și i-a dat băiatului lapte.

1. Povestitoarea ezită (*n. culeg.*).

— Și ce șarpe e, maică, ăla?

— Eei! Șarpe mare! zăce. Ai să vezi dumneata acu, că, zăce, vine-mpăratu să-i aducă fata mică de plocon, că îi rabdă toate vitele dă sete și n-are cu ce să facă mâncare și nu știu ce, fără apă.

Acuma, ce zăce băiatu?

— Auz'! Ce-o mai fi și asta?! Și e mare, măicuță?

— Îi mare!

Stând el cu baba dă vorbă, îi dete baba apă. Pusă el merindele jos la bab-acolo... se uită... Începu să-l ia somnu.

Da' baba se dete și-l sculă.

— Maică, voinicule, scoal', că uite vine împăratu cu muzica ș-duce fata, zăce, la fântână și iasă balauru ș-o mănâncă.

Când văzu el așa că vine fata aia frumoasă și toată lumea plecă acasă și pă ea a lăsat-o, s-a dus la viezura¹ fântânii și-a stătut și i-a zis fetei:

— Ia caută-mi și mie puținel așa în cap, zice, să-mi mai alini și mie-așa supărările ăstea, zăce. Și fata zice:

— Voinice, pleacă de-aice-așa, că vine balauru și mă mănâncă. Dă ce să te mai mănânce și pă tine?! Că destul că mă pierd eu! Să mai piei și tu pă pământ?

— Heei! zăce. Și-a luat el plocoane cât a vrut, da' acuma-l iau și eu de plocon! zăce Busuioc.

Fata tot îl gonea, tot îi spunea. Șarpele tot întindea...

El zmulșă de la cosăța fetei câteva fire dă păr și făcu arcușuri. Și cum scotea capu,-i lua limba. Cum scotea capu-i lua limba băiatu.

l-a luat nouă limbi și le-a legat în batistă. Când i l-a luat pe-al noulea, zurr! din fântână ș-a căzut afară.

Atunci fata a rămas veselă. A văzut c-a ieșit balauru și l-a omorât băiatu și-a rămas veselă. Iar băiatu plecă la babă, unde-avea merindele și cu câinii lăsete.

Și le-a luat [limbile] și-a șezut la babă. Le-a lăsat în batistă.

Acuma, ea, fata, țânea dă el să nu plece, să nu plece. S-a terminat, să stea că el e ginerele care-a omorât șarpele.

A venit servitoru-mpăratului cu burdufu ca să ia apă să dea la vite și cu săcurea acolo-n căruță...

Și când a văzut că șarpele este mort pă mal acolo și scos din fântână, servitorul împăratului s-a pus - el era un țigan - și a tăiat capetele la balaure și le-a pus în căruță și le-a dus la-mpărat s-a zăs, zăce:

— Să trăiești, împărate lunate, am omorât balauru. Acu să-mi dai fata dă soție!

Și d-acilea, ce zăce împăratu?

1. Ghizdurile fântânii (*n. culeg.*).

— Cum, mă, tu? Ei! Dacă tu mi-ai scăpat fata, zăce, a ta-i dă nevastă!

Acuma, ce să faci?

Baba [la] care era băiatu... Să făcea pâine, plocon. A făcut...

Întrebă băiatu, zăce:

— De ce faci matala pâinea asta așa frumoasă?

— Păi, zăce, ne ducem la mireasă cu plocon. Că, zăce, la noi așa se duce.

Că uitai. Fata când a omorât [Busuioc balaurul] și și-a luat limbile, ce zăce?

— Dacă nu vrei să rămâi să mă iei de soție, zăce, barim na verigheta mea și bago-n degetu tău.

Și i-a băgat verigheta-n degetu băiatului.

Acu, baba, când s-apucă să facă pâinea, băiatu scoasă verigheta fetei și-o înfloră, pâinea cu verigheta.

Acuma, ca să să vadă adevărul... fata spunea:

— Nu ăsta a omorât, tată! Balauru are limbi, zăce, la capetele astea? Băiatu care-a omorât Balauru a luat toate limbile și le-a legat în bastistă și trebuie ăla să vie.

Când veni rându la babă să-i ducă ploconu miresei în mână, și când văzut pâinea-nflorată cu inelu fetei, zăce:

— Tată, uite, verigheta a lăsat semne pe pâinea asta și-aici trebuie să fie băiatu care m-a scăpat de la moarte.

Și d-aci a spus baba miresei că băiatu e la ea. Și d-ăcilea a trimis să vină băiatu care-a omorât balauru. Și a spus, zice, că împăratu țânea că ăl care-a adus capetele a omorât șarpele, nu care are limbi.

D-aci a zâs fata:

— Tată, facem ș-altă treabă, zăce. Să facem o coroană și să dăm cu ea în sus. Și ei să fie-alăturiți. În capu [în] care cade coroana, ăla va fi mirele adevărat și cinstit.

Și când da mireasa cu coroana-n sus, ăla, țiganul care-a adus capetele, uite-așa băga capu să cadă coroana... Băiatu nu să mișca, Busuioc, d-acolo, sta drept... Cădea coroana tot pe capu lui.

Ș-a treia oară tot pe capu lu Busuioc a căzut. Și pân' la urmă el a fost ginerile ș-a luat-o dă soție - [fiind recunoscut drept cel] care-a omorât șarpele.

După asta a terminat el. Și să foia prin grădină la împlimbare.

Și să uită înspre Miază Noapte-așa și vede un nor negru dăparte, dăparte așa. Să uită și vede-o negureală mare. Zăce:

— Eu mâine-mi ieu câinii și plec la vânătoare. Mi-a venit așa un dor să mă duc la vânătoare.

Pleacă el la vânătoare-acolo... Și ea-i spune:

— Nu te duce, soția mea, la vânătoarea aia, că zice cine s-a

dus, înapoi nu s-a mai întors d-acolo. Cine știe ce potop o fi, cine știe ce negureal-o fi, că, câtă lume s-a dus, înapoi nu s-a mai întors.

Da' el de colo, 'ce:

— Dacă eu mă duc la vânătoare, mă duc. Ce ai cu mine?!

Și s-a dus.

Acoló la vânătoare era o babă în pădurea aia, urată. Când a ajuns acolo, era o vatră de foc acolo. Și era o babă zgreduroaică, cum să spune. Ca Muma Pădurii, urată.

Și el a făcut focu să-și frigă și el o păsărică așa, o pasăre [pe] care-a vânat-o și el cu arcușu.

Și zăce baba aia d-acolo, dânc copacu ăla:

— Ooo! Ce frig îmi e!

Da' el:

— De-te jos, dacă ți-e frig și-ncălzește-te!

— Ooof! Ce frig îmi e!

— De-te jos, dacă ți-e frig și te-ncălzește!

— Na trei fire dă păr dânc cosița mea și leagă câinii tăi!

Da' zăce el a dă colo... A zâs:

— Jăregați-vă cu lanț dă argint!

A zâs ea să zăcă băiatu ăla.

Ș-așa a zâs ș-a legat câinii. Și s-a-nveregat...

Și ea când să dă jos, el frigea vrăbiuța aia. Și ea a aruncat o broască spurcată pe bucatu lui:

— Hei, păi cine frige broască, mânâncă vrăbie. Și cine frige vrăbie, mânâncă broască!

— He! zice el, da' ce vorbă-i aia, scărbo uricioasă! Nu e bine-așa!

— Ba, zice ea, așa e bine! C-acu câinii ți i-ai înveregat și eu acu fac ce vreau cu tine.

Și l-a omorât, i-a luat inima și i-a pus-o într-o oală, sus acolo. Și la câini și lui și le-a împachetat acolo. Și gata! Nu s-a mai întors acasă.

Acu fratele ălălant al lui, când a văzut trei picături de sânge pe batistă, a luat-o după urmă ș-a trecut pe la ei p-acolo. Exact pe la soția lui, pe la casa lui p-acolo.

Soția lui, când l-a văzut, a-nceput să-l îmbrățișeze și să-l sărute și a fost bucuroasă c-a venit dă la negureala aia, d-acolo, dă unde lumea s-a dus și n-a mai venit. Și el cum a făcut d-a venit înapoi?

Iar fratele lui, nu s-a dat că e frate și s-a dat ca drept soț.

Și el s-a jurat pe paloș ș-a spus așa:

— Eu pun paloșu între mine și-ntră soția lu fratele meu. Iar dacă ea o gândi ca bărbat la mine, să i să taie-n paloș degetu ăl mic. Iar eu [da]c-oi gândi, să mi să taie capu.

Și ea a gândit că este soțu ei și i s-a tăiat degetu ăl mic.

Și dimineața, când s-a sculat, s-a sculat sângerată la deget și i-a spus lui.

— De ce ai făcut asta, de-ai pus paloșu între mine și-ntre tine?

Așa dă dornic ai fost tu dă mine, când eu te-așteptam cu nerăbdare? Zice: Mi-a crescut sufletu când ai venit înapoi.

Da' el zăce:

— Poi nu sunt eu soțu tău, eu sunt fratele lui. Eu merg pe urma fratelui meu.

— Cum? Nu ești tu soțul meu? Nu te du acolo!

A ieșit și s-a uitat și s-a dus la negura aia acolo.

Ș-acolo când s-a dus la negura aia, aceeași povest-a făcut ca și fratele lui.

Și când se duce și dă peste vatra aia de foc, tot așa, el s-a fript un iepure. Avea un iepure pă frigare.

Iar baba reaua din pădure spune, 'ce:

— Oof! Mi-e frig.

Zăce el:

— De-te jos dacă ți-e frig și-ncălzește-te la foc.

Iar ea:

— Na trei fire dă păr dăn cosâța mea și leagă câinii tăi și vereghează-i!

Zăce:

— Dă-ncoace să-i leg!

El, când i-a dat firele dă păr, le-a pus pe foc și câinii a[u] stat strâns'.

Iar când baba s-a dat jos, tot așa, avea broască urâtă, spurcată și zăce:

— Cine frige iepure, mânâncă broască. Iar cine frige broască, mânâncă iepure.

Și zăcându-i două-trei vorbe, el n-a mai răbdat așa. Și când a zăc:

— Pă ea, căteii mei, făceț-o mii și fărâme!

A zăc că să n-o omoare de tot, că ea-i dă pă fratele ei, că l-înviază, da' numa' s-o lase cu suflet.

Atuncea i-a spus că unde este? Ș-a spus că e sus, în cel mai mare copac - o sumă dă inimi dă la toată lumea [de la] care le luasă ea.

Ș-atuncea, fratele ăla, Siminoc, a-nviat atâtea suflete omenești - și pe frati-so și pe toate sufletele ălea omenești, și cai și oameni a-nviat.

D-aci a trecut înapoi pă la familia fratelui lui și el a fost așa dă dușman, că el a crezut c-a-nșelat cuvintele femeii lui.

Și el s-a jurat pă paloș și i-a spus că nu a călcat cuvântu lu fratele lui.

Și ce zăce ei?

— Din pește am ieșat, în apă să murim!

Și a zăc așa. Era o apă mare și clocotea, fierbinte apa aia. A zăc:

— Noi sântem doi frați, dintr-un pește ieșiți, dintr-o lacrimă născuți. Și zăce: Noi dă când sântem pă pământ, niciodată nu ne-am încercat puterile noastre, să vedem care-i mai năzdrăvan unu decât altu. Zăce el lu frate-so, care-i detese sufletu și-l înviasă.

Zăce:

— Hai să ne legăm la ochi și să zburăm cu caii să vedem care are curaju să treacă apa asta fierbinte.

Și d-aci, până s-ajungă la nevestă-sa acasă și s-o-ntrebe și s-o ispitească, să vadă cum a trecut fratele p-acasă și a fost cuminte, n-a fost, el l-a-nșalat pe frate-so că vrea să treacă pân apa aia fierbinte, da' el n-a trecut.

Și frati-so s-a legat la ochi și a sărit primu și s-a clocotit în apa aia fiartă, cu cal cu tot.

Și el s-a dus acasă la familie și a-ntrebat. Și-atunci dac-a văzut că frati-so n-a fost vinovat, s-a-ntors și el înapoi la apa aia fierbinte, s-a legat la ochi și-a sărit și el după frate-so.

Ș-aceeași picătură, același sfârșit a avut amândoi.

*

— *Cum adică aceeași picătură?*

— Deci, același suflet a fost unu și altu. Căci ei a fost dintr-un pește ieșiți. Ș-a[u] murit tot în apă fierbinte. S-au topit. A[u] pierit. Că el a crezut că frate-so l-a înșelat.

— *Ce era cu peștele ăla uriaș? Cum adică au ieșit dintr-un pește doi voinici?*

— Da. Dăn peștele ăla...

— *Cum vă-nchipuiți? Sau ce ați înțeles dumneavoastră din asta?*

— Eu așa [l-]am auzit pă ăsta de la mama. De la mama am auzit povestea asta, c-a[u] ieșit dintr-un pește.

— *Cum adică dintr-o lacrimă, dintr-un pește și dintr-o lacrimă?*

— Păi adică dintr-o lacrimă exact. Peștele a crescut în picătura aia dă apă, deci în apă. Asta să numește lacrimă.

— *La un moment dat spuneți că la nunta fetei de împărat se ducea pâine plocon.*

— Da.

— *Cum adică se făcea pâine pentru plocon?*

— La o veselie, la o nuntă, când se duc vecinele... Bunăoară, la noi aici e o nuntă. Eu merg și femeia mergem cu az'mă, cu pâine, cu plocon așa, la mireasă...

LIBRIS

We know

Coperta de: I. OPRÎȘAN

Coperta I: Arina Oroviceanu, *Zbor pe aripile
fanteziei*. Pictură în ulei pe carton

Coperta IV: Față de pernă cusută (detaliu).
Aruncuta, jud. Gorj

Editura VESTALA
ISBN 973-9418-40-6
ISBN 978-973-120-007-1

© Toate drepturile sunt rezervate Editurii VESTALA.

Lucrarea a apărut cu sprijinul Ministerului Culturii și
Cultelor prin Administrația Fondului Cultural Național.

I. OPRÎȘAN

**BASME
FANTASTICE
ROMÂNEȘTI**

VII

ȚĂPIAN ȘI ȚĂPIANCA

Editura VESTALA

București, 2006

- *Și pe pasăre n-o puteau mânca?*
 — Pasărea era mari și n-o putea mânca.
 — *Dar puii erau destul de mari, dacă el încăpea într-o pană de la aripa lor. Sau nu puteau zbură?*
 — Nu pute să zboari.
 — *Stăteau pe loc?*
 — Da. Căp' a mai avut pasărea, tot furnicili i-a mâncat. Ei di ce au zis: „Doamni, Doamni, de-a vini mama, cî ar' sî ni mănânci și pi noi!”
 — *Ași spus că trebuia să-i dea trei sute șizeci și cinci de bucăți de carne și tot atâtea pâini...*
 — Un an di zili tot l-a ridicat în sus... Așa di adânci era groapa ceea.
 — *A mers un an de zile de jos până sus?*
 — Da. Așa di adânci era groapa...
 — *Dar în alte basme spuneți că un an de zile era cât trei zile numai...*
 — Apăi, aceea - așa socoté Baba Mușă, cî era trei ani, trei zili... Să-i pascî caii trei ani...
 — *Un an ziua... Și Smulge-Copac s-a mulțumit să-i ia de cap și să-i omoare pe amândoi?*
 — Da.
 — *Nu i-a judecat? Nu a aruncat cu ceva să se facă dreptatea lui Dumnezeu - c-o sabie, c-o sulifiță, c-o săgeată în sus?*
 — Nu, nu, nu! I-a luat de cap, i-a omorât și i-a îngropat.
 — *Dar groapa aia pe care au coborât ce era, de fapt?*
 — O altă lume era pe-acolo. Dacă-am găsi-o ne-am duce și noi acolo...
 — *N-ar fi cine să ne tragă înapoi. N-am mai putea veni înapoi...*
Rămânem acolo. E și-acolo soare ca și-aici?
 — Esti! Dacă erau viti ș-acolo?! Statu-Palm-avé cai, vaci... bogății mari.
 — *Ași zis c-avea tamazlăcuri... ce-s ălea?*
 — Tamazlăc di viti. La noi așa sî spuné tamazlăc di viti...
 — *E mai mult decât o cireadă?*
 — Da. Mai mult.
 — *Adică o mulțime mare de vite?*
 — Da. O mulțimi mari.

(Inf. Evdochia Șargu, nr. 1.03.1920, com. Izvoare, jud. Soroca; înregistrat în satul Pipera, com. Voluntari, jud. Ilfov, pe data de 2.02.2003; caseta nr. CXLIX)

Cuprins

Țăpian și Țăpianca	5
Jucătorul de cărți	30
[Ihai, da' Bunî Apî!]	47
Omul sărac c-o ciurdă de copii	64
Cu Crăcănea	82
Vasile Găină	85
Păsărica Mică cu Tălpile Mari	90
Vasilică Făt-Frumos	105
Pipăruș, Urechi de Capră	118
Conoscol	145
Cenușotcă	152
Făt-Frumos	165
Doi oameni săraci cu trei feciori	174
Tot cu Văsălică	195
Văsălică cel sărac	200
Buzăilă Buzatu și Florea-nfloritu	203
Frunză Verde și Busuic Roșu	210
Cu zmeii	241
Țăța pe sub talpa casei	250
Unu și Bun	255
Veri Viteazu	261
Cu Iliuță	284
Petrea Nădălogu cu Spetili cât Podu și Chipăruș Bun Viteaz	296
Omul sărac	307
Povestea cu Avgilu	321
Zmeu și copilu	325
Povestea cu țoglăni [= Cu zmeii]	331
Pavăl Slăbănogu	336
Omul sărac c-o sută de copii	340
Cu Călin Nebunu	353
Statu-Palmă-Barbă-Cot	358

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
OPRIȘAN, IONEL

Basme fantastice românești / I. Oprișan; - București:
Vestala, 2002.

vol.

ISBN (10) 973-9418-40-6

Vol. 7: Țăpian și Țăpianca. - 2006. - ISBN (10)
973-120-007-X; ISBN (13) 978-973-120-007-1

398.2(498)

821.135.1-91-34

B-dul Tudor Vladimirescu, nr. 37,
sector 5, București, ROMÂNIA

fedprint
t i p o g r a f i e

Tel.: 411.00.55; 411.47.76 fed@promo.ro

Țăpian și Țăpianca

Fraților, se spune

*c-a fost odată
ca niciodată.
Că dacă nu era,
nu se povestea.
Și dacă nu ar fi,
nu s-ar povesti.*

Cic-a fost un împărat mare de țară. Împăratu ăsta, după ce s-a căsătorit, mă rog, n-a apucat să trăiască mult timp așa, cu femeia-mpreună..., mai mult de două-trei luni de zâle și d-odată, vine un ordin ca împăratu să strângă oaste, să strângă armată... Și i-a declarat un alt împărat, din altă țară, i-a declara război contra lui, împotriva lui.

Dom'le, el a trăit cu nevasta pe care-a luat-o-n căsătorie două-trei luni dă zâle, dar în timpul a două-trei luni de conviețuire nu a putut să-și dea sama că el a lăsat soția lui gravidă. Da' nici femeia... nu venise ziua, încât să știe dacă ea este însărcinată sau nu este însărcinată.

Uite cum băiatu..., împăratu își strânge oaste, își strânge armată, și-o pune la punct, o antrenează... Până să plece la război, își numără omu tot ce-avea la curtea lui, își face un tabel nominal și scrie în tabelu respectiv: „Aicea, în bucata de pământ care-o am, am atâta pomi... Am atâta pruni, atâta meri...” Scrie în tabelu nominal... trece-n registru chiar și soția. O trece-n registru. Atâtea glastre cu flori, masă, pat, tot ce-avea la castelu lui regal, ca împărat.

După ce-ș' ia rămas bun de la nevastă, vedem cum pleacă cu oastea [pe] care și-a antrenat-o... Pleacă la război, spre Împăratu Roșu, care era născut la Apusu soarelui, [care]¹ declarase război contra lui.

Dom'le, uite cum pleacă băiatu cu oastea lui la război

*multă cale-mpărăție
numa' Dumnezeu să știe...*

1. În text: „unde“ (n. culeg.).

*Peste nouă mări,
peste nouă țări...*

cât o fi mers el:

*Zi de vară
până-n sară,
fără pic dă osteneală.*

Dar, în timpul când a plecat de-acasă, pă unde mergea, nu vedea decât numa' câmpie-ntinsă... Drumu era destul de frumos..., numa' drum drept... Era tot... câmpie-ntinsă, câmpuri întinse...

Ajunge-acolo unde trebuia să să lupte. Mă rog... Începe războiu... Să luptă, să luptă...

Războiu a avut loc nouă ani dă zăle. Nouă ani dă zăle s-a luptat oastea lui [pe] care-o avea cu oastea-mpăratului Roșu, care să născusă la Apusu soarelui, care i-a declarat război lui.

Ca, după nouă ani dă zăle, pân' credința care el o avea la Dumnezău, pân' sufletu lui, pân' viața și credința care-o avea la Domnu Iisus Hristos, Dumnezău i-a ajutat și-a înfrânt, a învins, a ieșit câștigător la război.

La reîntoarcere spre casă, vedem cum merge ce merge și, la un moment dat, nu mai era tot drumu pă care venise... Era drumu..., da' nu să vedea câmpiile ălea întinsă, care să vedea când a plecat de-acasă... pă câmpuri, drumu normal cum era...

Dom'le, la un moment dat, vedem cum în fața lui să face într-o formă dă... ca o insul-așa, în forma unei potcoave și de-o parte și de alta să vede niște stânci nalte, încât... Să vedea așa de-nalte pân' la toatele cerului... Ar fi vrut să treacă de ele și nu avea pă unde să treacă... Nici în stânga, nici în dreapta nu era chip dă trecere, să treacă d-ăicea, la-ntoarcere, să [se] ducă acasă alături de cei dragi care-i aștepta.

Eei! Șade băiatu o zi, două... Face un popas... Ia [h]arta să orientează... Să uită pă [h]artă... Pă [h]artă vede că drumu ăla-i același drum pă care-a venit. Dar să gândește-n sinea lui și-n gându lui: „Doamne Iisuse Hristoase, acum nouă ani, când am plecat eu de-acasă, n-am venit eu pe drumu ăsta?” „Cum să poate, Doamne, una ca asta?! Acu nouă ani dă zăle, când am primit ștafeta să mă prezint cu oaste, că mi-a declarat Împăratu Roșu, născut la Apusu soarelui război contra mea, n-am antrenat eu oastea mea ș-am venit pe drumu ăsta?! Nu era[u] stânci, nu era munte, nu pic de pădure! Era câmpie-ntinsă. Și-acuma, pare-așa de mare-a crescut ș-așa de fioroasă pădurea asta pân' la toatele cerului?! Și munții ăștia, stâncile ăștea - așa de puternice?!“

Dă-i! Șade băiatu, să gândește, să concentrează, didea [h]arta la mâna unui ostaș, la altu, la toată garda lui, la toată oastea... Toț' vedea că drumu este același drum.

Dom'le, în timpul ăsta, el lasă toată oastea să să odihnească aici-șă, la insula asta ș-o ia roat-așa, de jur-împrejur, pă unde să forma stânca asta ca un fel de insulă. Și umblând de unu singur, vedem cum i-apare un domn în față.

— Bună seara, domnule!

— Să trăiești, domnule!

'Ci:

— Ce faci dumneata aici?

— Dom'le, 'ci, eu sânt Împăratu Verde, născut la Răsărit dă soare. 'Ci: Acum nouă ani de zăle, abia mă căsătorisem. 'Ci: N-am apucat să trăiesc cu femeia mea decât trei luni de zăle. Ca după trei luni de zăle, zăce, -am primit o ștafetă, o scrisoare... Un împărat, pe nume de-mpăratu Roșu, care e născut la Apusu soarelui, mi-a declarat război contra mea și m-a anunțat să-mi strâng oastea, armata, că-mi declară război. Eu am plecat acolo unde-a avut loc războiu. Zăce: După credința mea și după sufletu' care-l am față de Dumnezeu - așa o mare credință - Dumnezeu mi-a ajutat și-am reușit să devin învingător cu oastea mea. Și-acuma stau și mă gândesc că nu era pădurea asta și stâncile ăștea [așa] de fioroase, așa de mari. Aș vrea să mă-ntorc acasă cu toată oastea, [pe] care-o așteaptă cei dragi acasă și nu pot din cauza la munții ăștia, la pădurea asta așa dă deasă, dă urată. N-am cum să trec!

— Dom'le, zăce, it' propun un lucru. Zăce: Va dispăre totu dacă îmi promiți un făgădău.

— Anume ce făgădău?

Zăce:

— Promite-mi - zăce acest domn îmbrăcat în mantia asta neagră, cu pălărie-n cap - promite-mi că-mi dai ceea ce ai tu mai scump acasă și nu e trecut în registru tău, în tabelu nominal [pe] care l-ai făcut acasă.

'Ce:

— Lasă-mi timp de răgaz să mă duc să verific tabelu nominal. Să duce băiatu... Ia lista, ia caietu cu tabelu nominal și vede trecut acolo: „am acasă atâția pomi fructiferi, atâția viț de vie (buturi dă viț dă vie), am atâția meri, atâția peri, atâția pruni... Am atâtea glastre cu flori, pat, femeie, dulap, cutare..., glastre cu flori...” „Ei! Ce?! Am trecut toate! Da, dom'le!”

Să duce și din nou să-ntâlnește cu acest domn și-i spune:

— Da, domnule! Ceea ce nu e trecut în registru meu, aicea pe tabelu nominal, 'ce, promit ca făgădău să fie-a[l] dumatile. Ce am eu mai scump pe lume și nu e trecut în registru ăsta.

El nu ș-a dat sama că în timpul când a plecat, soția lui rămăsese-nsărcinată. Nu venise ziua și timpul încât femeia lui să vadă dacă a rămas sau n-a rămas [gravidă].

Într-adevăr, ea rămăsese însărcinată și dăduse naștere unui băiețel, [cărui] i-a pus numele Țăpian.

Dom'le, Țăpian, în nouă ani de zăle, vă daț' sama, cât a durat războiul nouă ani de zăle, copilul a crescut. [Î]n nouă ani de zăle, copilul era-n clasa a treia. Era un copil așa de inteligent, așa de deștept, un mare cititor... Citea pã nori, citea pã stele... Ajunsese cel mai bogat om, cel mai bogat copil pân știința și inteligența care-o avea. Câștiga fel și fel de avuții, dă pământuri, dă averi, dă bani... Multe și multe câștiga pân știința și inteligența [cu] care Dumnezeu îl înzestrăse cu ea.

Eei! Uite cum tatăl copilului promite. 'Ce:

— Da. Îț' promit că-ț' dau acest făgădău. Ceea ce eu nu am scris aicea pã registru, pã tabelu nominal.

Vedem — cum a spus acest cuvânt, o dată dispăre și pădurea, care să vedea așa de fioroasă pân la toarte cerului, dispăre și stâncile... Și d-odat-a rămas un drum întins, o câmpie verde-tînsă ca și când nici n-ar fi fost nici un fel de stâncă sau de munte sau de ceva.

Și uite cum din nou oamenii își continuă drumul și ajunge pân' la ei acasă.

Când ajunge-n satu respectiv, fiecare să duce-n localitatea, în comuna unde stătea fiecare. Și băiatu-ș' face și el apariția acasă la soția lui. Împăratu!

Când ajunge, dom'le, ce să vezi? Cum ajunge-acasă soția lui așa de mult, care-l iubea... Ea-i scria mereu scrisori, în timpul când era-n război. Îi scria scrisori... Poate și el îi scria la femeie, dar Dumnezeu făcea într-așa fel o lucrare, dă toate scrisorile [pe] care ea i le trimetea, nu ajungea pân' la băiat, nici o scrisoare. Dar nici retur înapoi nu mai să-ntorcea, să primească retur, că n-a primit scrisorile.

Și el, din unitatea respectivă, de unde era cazat la armata aia acolo, pe front, pe război, îi scria acasă la soție și tot la fel! Nu primea soția, dar nici el nu le mai primea retur înapoi.

Ce lucrare-a fost, nu pot să-mi dau sama de nu ajungea scrisorile scrise de el la soție, nici ce scria soția nu ajungea până la el, acolo, la cazarmă.

Când ajunge-acasă, dormici unu de altu, vedem cum își ia femeia de gât și-o sărută... Și femeia-l ia pe el. Începe să plângă să [se-]îmbrățișeze unu cu altu... Și când vede el, și-aruncă ochii și când vede un copilăș, întreabă:

— Cine e copilul?

— Vai, dragul meu! Este copilul tău, pã numele dă Țăpian. 'Ce, uite! Tu, când ai plecat la război, m-ai lăsat însărcinată. Eu nu am

știut. Nu venise ziua, în luna aia, încât să văd dacă mă văd cu adevărat..., dacă am rămas. Eu am rămas însărcinată, am dat naștere unui băiețel, [pe] care, uite, l-am crescut mare..., nouă ani de zăle. Copilul este în clasa a treia și-l cheamă Țăpian.

Dă-!... atuncea, omu ia copilul, începe să plângă, îl sărută, începe să-l dezmierde, să-l strângă la piept și să-l respecte că era adevărat copilul lui.

Dom'le, trece un an și ceva de zăle după terminarea războiului... Era copilul-n clasa a patra, trecuse p-a cincea... În timpul când trece copilul-n clasa a cincea, vedem cum apare un om necunoscut — care nu era pur și simplu altceva decât un portret spurcat al diavolului, a[!] Satanei... că chiar Satana, diavolu spurcat era... — iese în față la copil, în timpul când le dă drumu de la școală, și-ntreabă, când trecea[u] copii de la școală:

— Măi copii! Bună ziua!

— Bună-ziaua, domnule.

El, diavolu spurcat, îmbrăcat bine, îmbrăcat ca un om de... om mare:

— Bună ziua, copii.

— Bună ziua, domnule!

— Nu vă supăraț, 'ci, cine este Țăpian dăntre voi?

Atuncea băiatu spune:

— Da, domnule, eu sânt Țăpian, băiatu Împăratului Verde, care-i născut la Răsărit de soare.

— Măi băiatule, 'ce, te rog frumos, ia nuca asta de la mine și bagă-ți-o-n ghiozdan. Bagă nuca asta-n ghiozdan. Să nu cauț' s-o mânânci. Bag-o-n ghiozdan. Când te-i duce tu acasă, după ce mânânci, și când ai vrea să scrii, să[-ți] faci temele, să scrii la matematică sau să[-ți] faci temele tale, atuncea, în timpul când ai să cauț' în ghiozdan, ai să găsești nuca asta și-ai să-ți aduci aminte. Să te duci la tatăl tău și să-i spui: Lui nu i-i oleacă rușine?! Nu are și el obraz de mine?! Ce: Mi-a promis un făgădău. E un an și jumate, aproape doi ani de zăle de când mi-a promis un făgădău, că-mi dă ce are el mai scump acasă, pã lume, și nu e trecut în registru stării civile, pã tabelu lui nominal! El n-are și el oleacă obraz dă mine? Nu i-e și lui oleacă rușine la obrazu lui? Ce?! Așteaptă să vin eu acasă?! Păi dacă apuc de vin eu acasă, în familia dumneavoastră, eu fac prăpăd mare! Te rog frumos, copile, să-i spui să-mi trimeată făgădău!

Vedem cum copilul primește nuca respectivă și-o bagă-n ghiozdan.

Ajunge copilul acasă, dar uită să-i spună tatălui, deși caută-n ghiozdan, își face temele la matematică, la limba [și] literatura română... Face toate temele... Dar în schimb, Domnu Iisus Hristos făcea într-așa fel o lucrare, încât, dă câte ori punea mâna pã

1. În text: „care“ (*n. culeg.*).

ghiozdan și deschidea ghiozdanu de-ș' lua o carte sau un caiet sau un pix sau un creion, făcea o lucrare într-așa fel, d-o făcea nevăzută-n fața lui nuca aia.

Uite cum trece al doilea an. Să-ntâlnește din nou cu-acest domn. Îi dă a doua nucă. Și uite-așa trece trei-patru-cinci ani dă zăle, dă să strânge-n ghiozdanu băiatului patru-cinci nuci.

Dom'le, Dumnezău făcea, cu patru-cinci nuci făcea lucrarea dă le făcea nevăzute. Dar tot degeaba, că copilul, când să didea la joacă, că didea la una, la alta, cu alt' copii dă sama lui, dă o lua la fugă, începea[u] nucile ăstea să zorzonească, să se sune-nre ele. Suna[u] nucile, că să loveau una de alta... Și-atuncea, copilul, fără să vrea, n-a mai avut încotro și i-a spus tărăsenia lui tatăl lui.

— Mă tăticule, 'ce, uite, de patru-cinci ani dă zăle, mă-ntâlneșc c-un domn o dată pă an. Îmi iese-n față și mă-ntreabă cine sânt. Și i-am spus că mă cheamă Țăpian. Și mi-a zis așa: „Dragă Țăpiene, spune-i tatălui tău că, zăce, să-i fie rușine, zăce, n-are oleacă de obraz așa, oleacă de omenie? 'Ce: Mi-a promis de mult că-mi trimete un făgădău. De ce nu e om să se țină de cuvânt? Te rog frumos să te duci să-i aduci aminte.“ 'Ce: Eu nu vream... Am uitat mereu să-t' spun de treaba asta, da', zice, nucile ăstea a-nceput să [se] zbată-n ghiozdan, că pă fiecare an mi-a dat câte-o nucă. Am și nuca de-acu cinci ani, și de-acu patru ani, și de-acu trei ani, și de-acu doi ani, și de-acu un an. 'Ci: Uite s-a[u] strâns cinci nuci în cinci ani de zăle.

Atuncea, când i-a spus lu tata lui, tatăl lui ce să facă? Supărat, năcăjit stătea de zăua, așa, cât stătea cu femeia și d-odată pleca în camera lui secretă și plângea și suspina și stătea gânditor și plângea când să gândească că el n-are parte de acest copil. Știa că odată și odată acest copil, chiar dacă nu-i dă el drumu să plece-n toată lumea, tot va dispărea, tot i-l ia. Că era dat, posedat în mâna diavolului, în mâna Satanei. Că el a promis că „ce am mai drag și mai scump să fie-al tău!“ Deci, era poruncit să fie-al diavolului, al Satanei.

Și el plângea și regreta. Dom'le, [căci]¹ copilul era un copil așa de isteț, așa de deștept, așa de inteligent, încât nu exista pe fața pământului! Mult' oameni de știință, directori, oameni silvici, tehnicieni, oameni... savanți cu renume mondial nu exista să aib-o știință-așa, o capacitate mai puternică ca a copilului. Exista profesori universitari care veneau... Și în loc să-l scoată pe copil la tablă, la temă, să spună tema, să spună lecția, făcea copilul la școală lecții și fel și fel de lecții cu ei. Făcea. Că nu era-n stare..., nu știa ceva-n plus să spună la copil și copilul știa mai mult decât ei.

Văzând tatăl copilului despre ce e vorba, îi spune într-o bună zi:

1. În text: „,deși“ (n. culeg.)

— Dragul meu Țăpian, tu ești un copil foarte deștept, ești un copil foarte isteț, foarte inteligent. Văd că vin fel și fel de profesori, oameni cu știință, oameni..., savanți cu renume mondial și nu există să aibă capacitatea și orgoliu tău. Te rog frumos, taică, 'ci, tu trebuie să pleci într-o zi de-acasă... Te duci în voia soartei, unde te va duce voia soartei și Dumnezeu cu mila lui... Te duci peste nouă mări, peste nouă țări, chiar dac-apuci și treci și de pământu ăsta pe care noi trăim..., dacă treci și peste tărâmur'le de jos, pă tărâmur'le dracilor, a zmeilor, tu trebuie să găsești, tată, un om mai deștept decât tine. Cât ești tu de deștept pe lume și știi fel și fel de lucruri, totuși trebuie să găsești un om mai deștept ca tine. Că nu există! Cât ai fi tu de deștept, să nu fie ceva [pe] care... să le știi toate! Mai ai de-nvățat câteva... ceva. Și eu aș putea să te-nvăț eu, da' eu ca împărat, care am slugi în curte, am argați, am slujitori, am atâtea probleme pe capu meu, nu am timp de pierdut, taică, să stau cu tine să-t' povestesc, să te-nvăț la multe lucruri, [pe] care tu zăci că le știi, da' nu le știi. Așa, mai ai multe de-nvățat și trebuie să pleci, să-t' găsești singurul profesor, care, cât ai fi de inteligent, trebuie să fie mai deștept ca tine cu câteva clipe. 'Ce: Uite, chiar mâine dimineată, 'ce, stăm astăzi, mâncăm, bem, ne distrăm și mâine trimet eu cu tine două santinele, doi argați din garda mea regală să te ducă până la sfântăt de soare. De-acolo, de la sfântitu soarelui, te vei duce-n voia soartei, unde te va duce Dumnezeu.

Vedem cum a doua zi de dimineată, cum să scoală împăratu, taie doi curcani, îi prăjește, îi face pachet acolo la băiat, îi bagă mâncare, îi bagă de băut... Șade toată ziua aia, mănâncă și bea și se distrează, ca pă la ora doișpe ziua, vedem cum ia doi argați din garda lui regală, doi oameni cu credință și pune să[-l] conducă, să-l escorte[ze] pe băiat până la [apusul]¹ soarelui și de-acolo să-l lase singur să să ducă băiatu să-ș găsească profesorul mult mai pregătit față decât el.

Vedem cum a doua zi de dimineată, după ce se scoală și-ș' petrece împreună cu mama - cu tatăl lui, împreună cu copilul - vedem cum pe la ora doisprezece [și] jumate-unu, cum trimete doi gardieni, doi ostaș' din ăștia din garda lui credincioasă și-l conduce pe băiat până la [apusul]² soarelui, până la sfântăt de soare.

Când ajunge-acolo, la sfântătu soarelui, îi spune:

— Băiete dragă, Țăpiene, d-acum încolo, drumurile noastre au luat sfârșit. Tu te vei duce în voia ta, în soarta și-n drumu unde te va duce mila lui Dumnezeu, iar noi o să ne re-ntoarcem acasă la castelul regal, la tatăl tău.

1. În text: „,răsăritul“ (n. culeg.).

2. În text: „,răsăritul“ (n. culeg.).